

Identificació de les àrees clau al medi marí per al virot petit

Per David García, Maite Louzao, Beneharo Rodríguez, Karine Delord, José Manuel Arcos, Amélie Boué, Thierry Micol i Henri Weimerskirch

Virot marcat amb emissor via satèl·lit PTT a l'entrada del seu cau

HENRI WEIMERSKIRCH

El virot petit (*Puffinus mauretanicus*) té el dubtós privilegi d'estar catalogat com en Perill Crític per la Unió Internacional per a la Conservació de la Naturalesa (UICN), fet que converteix aquest endemisme de les Illes Balears en l'ocell marí més amenaçat d'Europa. Aquesta catalogació es deu a la forta disminució demogràfica que pateixen actualment les poblacions reproductores (-7.4 % per any) i la seva reduïda dimensió poblacional, estimada recentment en unes 3.193 parelles (dades de la Conselleria de Medi Ambient i Mobilitat del Govern de les Illes Balears, 2010). Al Catàleg Nacional d'Espècies Amenaçades (CNEA) i al Catàleg d'Espècies Catalogades de les Illes Balears està catalogada com en Perill d'Extinció.

La principal amenaça que incideix sobre els virots a les colònies de cria és la depredació d'adults per carnívors introduïts (moixos asilvestrats, geneta i mart) i, en menor mesura, la depredació d'ous i polls per rates i la degradació de l'hàbitat. Però

no cal oblidar que l'espècie també afronta amenaces molt importants a la mar, com les captures accidentals per arts de pesca – que afecten seriosament la supervivència adulta - la reducció de preses per mor de la sobreexplotació pesquera i la contaminació (hidrocarburs entre altres). És, per tant, necessari complementar les tasques de recerca, seguiment i conservació a les colònies amb tasques equivalents a mar obert.

En el desenvolupament del projecte LIFE sobre el virot petit, elaborat per SEO/BirdLife a càrrec del Govern de les Illes Balears (1998-2001), es varen obtenir les primeres dades de les seves zones d'alimentació durant el període de cria, que des d'aleshores han estat fruit d'un bon grapat d'estudis. Es va comprovar que aquestes se situaven, principalment, sobre la plataforma continental del llevant ibèric, com també en aigües d'Algèria. Finalitzada l'etapa reproductora, la major part de la població abandona la Mediterrània per

a congregar-se a les aigües atlàntiques, entre la costa SO d'Espanya i el sud del Regne Unit.

Recentment, SEO/BirdLife va presentar el primer Inventari d'Àrees Importants per a les aus (IBA) marines a Espanya, fruit també d'un projecte LIFE (2004-2009). Aquest inventari va aportar noves dades sobre l'ús que fa el virot petit de les aigües espanyoles. En paral·lel, un LIFE dut a terme per la Sociedade Portuguesa para o Estudo das Aves (SPEA) a Portugal va permetre identificar les IBA marines en aquell país. Però encara cal estudiar millor l'ecologia del virot a la mar i les amenaces que allà hi troba, especialment a la franja atlàntica. Així mateix, cal identificar els espais clau per aquest ocell marí al nord d'Espanya i Portugal. En tot això hi juga un paper clau el Projecte InterReg FAME (Future of the Atlantic Marine Ecosystem, 2010-2013), en què participen els cinc països de l'àrea atlàntica europea per mitjà dels seus respectius socis de BirdLife:

Emissor GLS a la pota d'un virot

DAVID GARCÍA

Regne Unit (RSPB), Irlanda (BirdWatch Ireland), França (LPO), Espanya (SEO/BirdLife) i Portugal (SPEA) (www.project-fame.eu). El projecte té per objectiu adreçar els forats en el coneixement per avançar en la conservació dels ocells marins a l'àrea atlàntica, amb especial interès en la identificació d'àrees clau per a la designació d'Àrees Marines Protegides (AMP) i en desenvolupar propostes de gestió adients per a aquestes àrees. Atès el seu estat crític, el virot petit es considera prioritari i hi treballen tots els socis del projecte.

Una de les accions de FAME consisteix precisament en el marcatge d'adults de virot petit amb dispositius de seguiment remot que permetin conèixer els patrons de distribució durant la seva estada a l'Atlàntic. Aquest treball es desenvolupa mitjançant una col·laboració entre SEO/BirdLife, la LPO (Ligue pour la Protection des Oiseaux) i el Centre de Etudes Biologiques de Chizé (CEBC-CNRS) i disposa del suport del Govern de les Illes Balears. La feina s'ha restringit a l'àmbit de les Pitius, per complementar-se amb una iniciativa paral·lela a càrrec d'investigadors de les Universitats de Southampton i Oxford (Regne Unit), amb l'ajut d'Skua s.l.p., que pel mateix acord han restringit el seu àmbit d'acció a Mallorca i Menorca. Així, el treball desenvolupat enguany s'ha centrat en les colònies dels illots de sa Conillera i de Bosc, dins l'àmbit protegit de les Reserves Naturals des Vedrà, es Vedranell i els Illots de Ponent (Eivissa). Després d'una primera visita de prospecció el gener, per determinar els caus que serien objecte de l'estudi, durant la primavera s'han marcat 40 adults reproductors de virot amb geolocalitzadors (GLS). Aquests petits aparells (1-2 g) donen la posició aproximada dels ocells mitjançant la combinació d'un rellotge intern amb el registre de la intensitat de llum (que permet conèixer l'hora de sortida i posta del sol i, a partir d'aquí, la longitud i la durada del dia i, per tant, la latitud). També s'han instal·lat 6 emissors

via Satèl·lit (PTT; Platform Terminal Transmitters), un sistema que transmet les dades a un sistema de satèl·lits (Argos), que permeten estimar la posició de l'au amb força precisió. Durant els propers mesos s'aniran rebent dades dels PTT, mentre que els GLS s'hauran de recuperar el 2012 per a poder descarregar la informació que s'hi ha emmagatzemat durant tot un any. La informació obtinguda ajudarà a determinar quines són les àrees emprades pel virot petit a l'Atlàntic i conèixer millor els seus patrons de dispersió. Això serà especialment cert quan la informació es combini amb la de l'equip que treballa a Mallorca i Menorca.

Agraïments

El suport que vam rebre del Servei de Protecció d'Espècies i d'Espais de Natura Balear, ambdós departaments del Govern de les Illes Balears, ens va permetre

Equip marcant exemplars

DAVID GARCÍA

obtenir totes les autoritzacions necessàries i ens va facilitar diversos aspectes de logística. Per això volem agrair especialment la col·laboració de Joan Mayol, Joan Oliver i Iván Ramos (Servei de Protecció d'Espècies), de Paula Goberna (directora del parc natural de ses Salines d'Eivissa i Formentera), de Joan Torres (director de les reserves naturals des Vedrà, es Vedranell i els Illots de Ponent), i de Jorge Calvo i José Vicente Ripoll (personal d'Espais de Natura Balear).

Bibliografia

Arcos, J. M., Bécares, J., Rodríguez, B. & Ruiz, A. 2009. Áreas Importantes para la conservación de las Aves marinas en España. LIFE04NAT/ES/000049-Sociedad Española de Ornitología (SEO/BirdLife). Madrid.

Arcos, J. M. (compiler) 2011. International species action plan for the Balearic shearwater, *Puffinus mauretanicus*. SEO/BirdLife & BirdLife International.

Louzao, M. 2006. Conservation biology of the critically endangered Balearic shearwater *Puffinus mauretanicus*: bridging the gaps between breeding colonies and marine foraging grounds. PhD thesis, Universitat de les Illes Balears.

Louzao, M., Arcos, J.M., & Oro, D. 2007. Biología de la conservación d'un ocell críticament amenaçat: la baldrítja *Puffinus mauretanicus*. Anuari Ornitològic de les Balears, 21 (2006): 43-49.

Oro, D., Aguilar, J.S., Igual, J.M., & Louzao, M. 2004. Modelling demography and extinction risk in the endangered Balearic shearwater. Biological Conservation, 116: 93-102.

Ruiz, A. & Martí, R. (Eds.) 2004. La Pardela Balear. SEO/BirdLife-Conselleria de Medi Ambient del Govern de les Illes Balears. Madrid.